

ПРАВО НА КОМЕРЦІЙНЕ НАЙМЕНУВАННЯ: СУБ'ЄКТИ Й ПІДСТАВА НАБУТТЯ

THE RIGHT TO COMMERCIAL NAME: SUBJECTS AND GROUND FOR ACQUISITION

Якубівський І.Є., д.ю.н.,
професор кафедри цивільного права та процесу
Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті проаналізовано теоретичні та практичні проблеми щодо такого об'єкта права інтелектуальної власності, як комерційне найменування. Наголошено, що необхідність правової охорони комерційних найменувань впливає з міжнародних договорів, у яких бере участь Україна. Отже, надано критичну оцінку щодо висловлених у доктрині пропозицій стосовно виключення комерційного найменування з кола об'єктів права інтелектуальної власності й надання йому правового режиму прав *sui generis*.

Звернута увага на недосконалість позиції законодавства в питанні щодо кола суб'єктів права інтелектуальної власності на комерційне найменування та обумовлені цим дискусії в юридичній доктрині й проблеми в судовій практиці. Наголошено на необхідності розмежування найменування юридичної особи та комерційного найменування. Зазначено, що не можуть бути суб'єктами права інтелектуальної власності на комерційне найменування юридичні особи, які не є суб'єктами підприємницької діяльності, а також фізичні особи-підприємці. Відповідно до цього, зроблено висновок, що в процесі оновлення (рекодифікації) цивільного законодавства України доцільно закріпити підхід, відповідно до якого суб'єктами права інтелектуальної власності на комерційне найменування мають визнаватися лише юридичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність. Звернута увага на існування дискусій щодо підстав набуття права інтелектуальної власності на комерційне найменування. Виходячи з необхідності розмежування найменування юридичної особи й комерційного найменування, а також беручи до уваги положення Паризької конвенції про охорону промислової власності, зазначено, що підставою набуття права інтелектуальної власності на комерційне найменування не може бути ні факт державної реєстрації юридичної особи, ні реєстрація самого комерційного найменування. Підставою набуття права інтелектуальної власності на комерційне найменування є факт першого його використання. Отже, потрібно виключити як таке, що не відповідає Паризькій конвенції, друге речення ч. 2 ст. 159 ГК України.

Ключові слова: право інтелектуальної власності, комерційне найменування, фірмове найменування.

The article analyzes the theoretical and practical problems of such an object of intellectual property rights as a commercial name. It is emphasized that the need for legal protection of commercial names follows from international agreements in which Ukraine participates. Therefore, a critical assessment was made of the proposals made in the doctrine to exclude the commercial name from the range of objects of intellectual property rights and give it a legal regime of *sui generis* rights.

Attention is drawn to the imperfection of the position of the legislation on the range of subjects of intellectual property rights to commercial names and the resulting discussions in legal doctrine and problems in judicial practice. Emphasis is placed on the need to distinguish between the name of a legal entity and a commercial name. It is stated that legal entities that are not commercial entities, as well as natural persons-entrepreneurs cannot be subjects of intellectual property rights to commercial names. Accordingly, it was concluded that in the process of updating (recodification) the civil legislation of Ukraine it is advisable to establish an approach according to which only legal entities engaged in commercial activity should be recognized as subjects of intellectual property rights to commercial names. Attention is drawn to the existence of discussions on the grounds for acquiring intellectual property rights to a commercial name. Based on the need to distinguish between the name of a legal entity and a commercial name, as well as taking into account the provisions of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property, it is stated that the ground for acquisition intellectual property rights to a commercial name can be neither the fact of state registration of a legal entity, nor the registration of the commercial name. The ground for the acquisition of intellectual property rights to a commercial name is the fact of its first using. Therefore, it is necessary to exclude as not in accordance with the Paris Convention, the second sentence of Part 2 of Art. 159 of the Economic Code of Ukraine.

Key words: intellectual property rights, commercial name, firm name.

Постановка проблеми. Комерційне найменування поряд із торговельною маркою та географічним зазначенням належить до групи об'єктів права інтелектуальної власності, які забезпечують індивідуалізацію учасників цивільного обороту, товарів і послуг. У цьому відношенні особливістю комерційного найменування є те, що воно є засобом індивідуалізації самих учасників комерційних відносин при здійсненні ними своєї діяльності з виробництва та (або) реалізації товарів, виконання робіт чи надання послуг. Незважаючи на те що комерційне найменування розглядається як об'єкт права інтелектуальної власності як на рівні міжнародних договорів, так і в національному законодавстві України, у юридичній доктрині та на практиці виникає чимало проблем, що стосуються даного об'єкта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній правовій науці проблематика права інтелектуальної власності на комерційне найменування вже неодноразово ставала предметом наукових досліджень, утім числі дисертаційного рівня. Ідеться про наукові розвідки таких учених, як В.І. Борисова, М.К. Галянтич, С.І. Ішук, Ю.М. Капіца, А.О. Козинець, О.В. Кохановська, І.В. Кривошеїна, Н.С. Кузнєцова, Т.В. Ярошевська та ін. Водночас ціла низка проблем, зокрема щодо суб'єктів і підстав набуття права на комерційне найменування, так і не зна-

йшли свого остаточного розв'язання, а отже, ця проблематика ще не вичерпала себе й потребує подальшого теоретичного опрацювання.

Мета статті. Метою є виявлення основних теоретичних і практичних проблем щодо права інтелектуальної власності на комерційне найменування й окреслення шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Комерційне найменування віднесено до об'єктів права інтелектуальної (зокрема промислової) власності в ст. 1, 8 Паризької конвенції про охорону промислової власності [1], ст. 2 Стокгольмської конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності [2].

У прийнятій у рамках ГАТТ (СОТ) Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (далі – TRIPS) [3] як таких норм про комерційне найменування прямо не передбачено, хоча, з огляду на ст. 2 Угоди TRIPS про обов'язковість положень Паризької конвенції, комерційні найменування підпадають під сферу дії Угоди TRIPS. Сказане підтверджується позицією Постійно діючого органу з апеляцій СОТ, висловленою в Рішенні по справі *Navana Club Trademark Case* [4, с. 290–291].

Так само, зважаючи на положення Паризької конвенції, комерційне найменування визнається об'єктом права інтелектуальної власності на рівні Європейського Союзу, хоча,

за твердженням Ю.М. Капіці, у цій сфері ЄС ще не розпочав гармонізацію законодавства [4, с. 289]. Відповідно, в Угоді про асоціацію [5] немає спеціальних положень щодо цього об'єкта, хоча при визначенні сфери дії зобов'язань (ст. 158) зазначено, що права інтелектуальної власності включають, зокрема, фірмові найменування, якщо вони охороняються у формі виключного права інтелектуальної власності відповідним національним законодавством.

Отже, віднесення комерційного найменування до кола об'єктів права інтелектуальної власності підтверджується на рівні міжнародних договорів, у яких Україна бере участь. Тому не заслуговують на підтримку пропозиції щодо виключення цього об'єкта з кола об'єктів права інтелектуальної власності йі надання йому правового режиму прав *sui generis* [6, с. 195; 7, с. 65–75].

Стосовно суб'єктів права на комерційне найменування, то законодавство України регулює це питання недостатньо чітко. З одного боку, зі ст. 489 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [8] і ст. 159 Господарського кодексу України (далі – ГК України) [9] випливає висновок щодо можливості бути носіями цього права як юридичних осіб, так і фізичних осіб-підприємців. Водночас, відповідно до ч. 2 ст. 90 ЦК України, юридична особа, що є підприємницьким товариством, може мати комерційне (фірмове) найменування.

У літературі із цього приводу теж існують різні точки зору. Так, О.О. Козлова, І.В. Кривошеїна визначають як суб'єктів права на комерційне найменування будь-яку особу, яка здійснює комерційну діяльність: юридичну особу (підприємницьке чи непідприємницьке товариство, установа) чи фізичну особу-підприємця [10, с. 267; 11, с. 4]. Інші дослідники, такі як С.І. Ішук, А.О. Кодинець, Т.В. Ярошевська, не погоджуючись із таким підходом, вважають, що суб'єктами права на комерційне найменування можуть бути виключно юридичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність [12, с. 4; 13, с. 5; 14, с. 72].

Питання про визначення кола суб'єктів права на комерційне найменування не вичерпало своєї актуальності й сьогодні, про що свідчать матеріали судової практики.

У справі № 904/2826/18 Публічне акціонерне товариство «Криворізький залізорудний комбінат» (далі – Товариство) звернулося до Первинної профспілкової організації публічного акціонерного товариства «Криворізький залізорудний комбінат» (далі – Організація) з позовом про зобов'язання припинити використання комерційного (фірмового) найменування шляхом виключення зі своєї назви цього найменування, унесення змін до установчих документів відповідача й до відповідних реєстрів. Одним із доказів у цій справі був висновок експертів, у якому зазначалося, що використання комерційного (фірмового) найменування «Первинна профспілкова організація публічного акціонерного товариства «Криворізький залізорудний комбінат» може вводити в оману працівників Товариства та інших осіб (юридичних осіб і фізичних осіб). Цей висновок експертів був критично оцінений судами всіх інстанцій, оскільки позивач і відповідач не є конкурентами в промисловості й на ринку товарів і послуг, тому змішування результатів їхньої діяльності є неможливим для будь-кого. При цьому Касаційний господарський суд Верховного Суду в Постанові послався на припис ст. 489 ЦК України, яким передбачена можливість осіб мати однакові комерційні найменування, якщо це не вводить в оману споживачів щодо товарів, які вони виробляють і(або) реалізують, і послуг, які ними надаються. На основі цього суд касаційної інстанції дійшов висновку, що Організація, будучи неприбутковим громадським об'єднанням (профспілкою), не виробляє товарів і не надає послуг у комерційній сфері. Тому частковий збіг найменувань юридичних осіб – Товариства й Організації – у принципі не може ввести споживачів в оману через відсутність їх у профспілки [15].

Досить показовим у цій справі є те, що Касаційний господарський суд Верховного Суду в основу своєї позиції поклав ст. 489 ЦК України, якою допускається за певних умов належність різним особам однакових комерційних найменувань. Тим самим *de facto* визнано, що найменування первинної профспілкової організації теж є комерційним найменуванням. По суті, така сама позиція відображена у висновку експертів, хоча, як сказано, суди всіх інстанцій загалом оцінили його критично. Ця справа, як на нас, демонструє те, що в сучасній судовій практиці не проводиться чіткого розмежування між найменуванням юридичної особи й комерційним найменуванням. І це при тому, що свого часу Вищим господарським судом України слушно наголошувалося, що суб'єктом права інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування, за змістом абзацу 1 ч. 2 ст. 90 ЦК України, може бути лише підприємницьке товариство. Комерційне (фірмове) найменування необхідно відрізнити від найменування юридичної особи (ч. 1 ст. 90 ЦК України); друге зі згаданих найменувань не є об'єктом права інтелектуальної власності, оскільки пов'язані з його використанням правовідносини регулюються переважно нормами корпоративного законодавства [16]. Найменування первинної профспілкової організації не є комерційним найменуванням, оскільки така організація є неприбутковим громадським об'єднанням і не здійснює комерційної діяльності.

Ще одна проблема стосується можливості фізичних осіб-підприємців бути носіями права на комерційне найменування. У цьому відношенні цікавою є справа № 922/166/20, спір у якій виник між двома фізичними особами-підприємцями (далі – ФОП) щодо права на використання певного позначення. ФОП-1 звернувся до господарського суду Харківської області з позовом про визнання свідоцтва України на знак для товарів і послуг «775», зареєстрований за ФОП-2, недійсним. В обґрунтування позовних вимог позивач посилався на те, що на дату подання відповідачем заявки на знак для товарів і послуг позивачем упродовж тривалого часу здійснювалося використання і господарській діяльності позначення «775», а тому реєстрація вищезазначеного знака за ФОП-2 є незаконною і такою, що порушує його право на використання фірмового найменування «775», яке набуло набгато раніше та належить ФОП-1 як власнику з 2015 року. У постанові Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду в цій справі зазначено, що з аналізу ст. 489 ЦК України можна дійти висновку, що правовідносини, пов'язані з використанням комерційного (фірмового) найменування, впливають безпосередньо з підприємницької (комерційної) діяльності. При цьому судом касаційної інстанції наголошено, що в цьому випадку саме позивач повинен довести, по-перше, що саме є фірмовим найменуванням і докази використання фірмового найменування, по-друге, схожість знака, зареєстрованого за Свідоцтвом, і фірмового найменування настільки, що їх можна сплутати; по-третє, що фірмове найменування здобуло відомість; по-четверте, що позивач отримав право на фірмове найменування до дати подачі іншою стороною до Установи заявки на знак; по-п'яте, що знак для товарів і послуг і фірмове найменування використовуються стосовно однакових або споріднених товарів і послуг. Урешті, касаційний суд дійшов висновку, що позивачем не визначено та доведено, що саме є його фірмовим найменуванням, тому зазначене не дає змогу дійти до висновку про схожість із ним спірного Свідоцтва [17].

У контексті наведеної справи показовим є те, що спір виник між двома фізичними особами-підприємцями, при цьому Касаційний господарський суд Верховного Суду, з огляду на зміст його Постанови, допускає належність права інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування фізичній особі-підприємцю. Очевидно, що така позиція базується на приписах ст. 489 ЦК України

і ст. 159 ГК України. Проте в цій частині чинний законодавчий підхід має бути переглянутий, зокрема, у процесі оновлення (рекодифікації) цивільного законодавства. Із цього приводу в Концепції оновлення ЦК України пропонується уточнити, що комерційне (фірмове) найменування є додатковим до найменування позначенням особи та може використовуватися самостійно або становити частину найменування юридичної особи [18, с. 32]. Таку пропозицію варто підтримати, проте водночас потрібно внести до ЦК України зміни, відповідно до яких суб'єктом права інтелектуальної власності на комерційне найменування визначити юридичну особу, яка здійснює підприємницьку діяльність.

Також у доктрині залишається дискусійним питання про підставу набуття права інтелектуальної власності на комерційне найменування.

Відповідно до ст. 8 Паризької конвенції про охорону промислової власності, фірмове найменування охороняється в усіх країнах Союзу без обов'язкового подання заявки чи реєстрації й незалежно від того, чи є воно частиною товарного знака.

Аналогічне положення міститься в ст. 489 ЦК України: право інтелектуальної власності на комерційне найменування є чинним із моменту першого використання цього найменування й охороняється без обов'язкового подання заявки на нього чи його реєстрації та незалежно від того, чи не є комерційне найменування частиною торговельної марки.

Інша позиція закріплена ст. 159 ГК України: відомості про комерційне найменування суб'єкта господарювання вносяться за його поданням до реєстрів, порядок ведення яких установлюється законом. Суб'єкт господарювання, комерційне найменування якого включено до реєстру раніше, має пріоритетне право захисту перед будь-яким іншим суб'єктом, тотожне комерційне найменування якого включено до реєстру пізніше.

Як бачимо, законодавство України не передбачає однозначного підходу щодо визначення підстави набуття майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування. Паризька конвенція не визначила конкретної підстави набуття прав на фірмове найменування, але містить положення, за яким набуття цих прав не має пов'язуватися з поданням заявки та процедурою реєстрації. ЦК України передбачає, що підставою виникнення права інтелектуальної власності на комерційне найменування є факт його першого використання, допускаючи при цьому факультативну його реєстрацію. На відміну від цього, ГК України закріплює імперативну норму щодо внесення відомостей про комерційне найменування до реєстрів, а також визнає за суб'єктом, чие комерційне найменування внесено до реєстру раніше, пріоритетне право захисту перед суб'єктом, тотожне комерційне найменування якого внесено до реєстру пізніше.

Така неоднозначність законодавства в питанні щодо набуття прав на комерційне найменування спричинила неоднакові підходи до його вирішення серед науковців. Зокрема, М.К. Галянтич висловився, що право на комерційне найменування виникає з моменту державної реєстрації юридичної особи [19, с. 75]. Своєю чергою, І.В. Кривошеїна зазначила про необхідність розмежування моменту реєстрації юридичної особи й моменту першого використання фірмового найменування, уважаючи, що право інтелектуальної власності має виникати саме з моменту його першого використання [20, с. 192–193]. Окремі фахівці висловилися за доцільність запровадження в Україні реєстрації комерційних найменувань [10, с. 269, 289]. При цьому одні науковці наполягають на факультативному [12, с. 10–11; 21, с. 450–453], а інші – на обов'язковому [11, с. 11; 22, с. 58–59, 63] характері такої реєстрації.

Щодо цього питання необхідно звернути увагу на такі моменти:

1) виникнення права інтелектуальної власності на комерційне найменування не може залежати від його реєстрації. Інший підхід суперечив би ст. 8 Паризької конвенції про охорону промислової власності, учасницею якої є Україна. При цьому важко визнати правильною позицію, що ст. 8 Конвенції мала б стосуватися лише юридичних осіб-нерезидентів, тоді як для юридичних осіб-резидентів мала б застосовуватися реєстраційна система [23, с. 51]. У такому випадку юридичні особи-резиденти та юридичні особи-нерезиденти ставилися б у неоднакове становище, що суперечить закріпленому ст. 2 Паризької конвенції базовому принципу національного режиму. Тому право на комерційне найменування виникає саме на підставі першого його використання, як це й передбачено ст. 489 ЦК України;

2) не варто ототожнювати факт першого використання комерційного найменування з фактом державної реєстрації юридичної особи. Відповідно до ЦК України, із цими обставинами пов'язані неоднакові правові наслідки: з першою – виникнення права інтелектуальної власності на комерційне найменування (ст. 489), з другою – виникнення цивільної правоздатності юридичної особи (ст. ст. 87, 91). У цьому аспекті варто погодитися з позицією О.В. Басая, який пише, що лише самої фіксації комерційного найменування в статутних документах юридичної особи для виникнення прав на нього недостатньо [24, с. 168];

3) реєстрацію комерційних найменувань не варто ототожнювати з державною реєстрацією юридичної особи. Видається, що неврахування окремими дослідниками саме цього моменту, власне, і вносить чи не найбільшу плутанину в питання щодо виникнення права на комерційне найменування, адже державна реєстрація юридичної особи й реєстрація комерційних найменувань відрізняються між собою таким: (а) стосуються різних об'єктів (у першому випадку реєструється юридична особа, у другому – комерційне найменування); (б) здійснюються різними суб'єктами. Державну реєстрацію юридичної особи проводить державний реєстратор. Нині законодавство України не передбачає суб'єкта, який би здійснював реєстрацію комерційних найменувань, проте, за логікою речей, цю функцію мав би виконувати НОІВ; (в) державна реєстрація юридичних осіб є обов'язковою (ст. 89 ЦК України), тоді як реєстрація комерційних найменувань має факультативний характер (ст. 489 ЦК України).

Не відповідає ст. 8 Паризької конвенції про охорону промислової власності друге речення ч. 2 ст. 159 ГК України, яким передбачено, що суб'єкт господарювання, комерційне найменування якого включено до реєстру раніше, має пріоритетне право захисту перед будь-яким іншим суб'єктом, тотожне комерційне найменування якого включено до реєстру пізніше. Як уже сказано вище, юридичним фактом, що є підставою набуття права інтелектуальної власності на комерційне найменування, є факт його першого використання (ст. 489 ЦК України). Відповідно, у разі виникнення спору між двома юридичними особами щодо прав на комерційне найменування, правостановлювальне значення потрібно надавати факту першого використання відповідного позначення, а не тому, унесено комерційне найменування до реєстру чи ні. Реєстрація комерційного найменування є факультативною, тому її правове значення має полягати в тому, що дані такої реєстрації слугуватимуть засобом доказування належності особі прав на комерційне найменування. Проте навіть якщо одна зі сторін спору зареєструвала своє комерційне найменування, інша сторона не позбавлена права доводити, що вона здійснила перше використання тотожного комерційного найменування раніше, а отже, саме їй належить право інтелектуальної власності на комерційне найменування.

Висновки. Комерційне найменування є одним із об'єктів права інтелектуальної власності, необхідність правової охорони якого впливає з міжнародних

договорів, у яких бере участь Україна. У процесі оновлення (рекодифікації) цивільного законодавства України доцільно закріпити підхід, відповідно до якого суб'єктами права інтелектуальної власності на комерційне найменування мають визнаватися лише юридичні особи, які здій-

снюють підприємницьку діяльність. Підставою набуття права інтелектуальної власності на комерційне найменування є факт першого його використання. Отже, потрібно виключити як таке, що не відповідає Паризькій конвенції, друге речення ч. 2 ст. 159 ГК України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Paris Convention for the Protection of Industrial Property (as amended on September 28, 1979) (Official translation). URL: <https://wipolex.wipo.int/en/text/288514>.
2. Convention Establishing the World Intellectual Property Organization (Signed at Stockholm on July 14, 1967 as amended on September 28, 1979) (Authentic text). URL: <https://wipolex.wipo.int/en/text/283854>.
3. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) 1994 (as amended on 23 January 2017). URL: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/31bis_trips_01_e.htm.
4. Капіца Ю.М. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу: формування, інститути, напрями розвитку. Київ : Академперіодика, 2017. 664 с.
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована із заявою Законом України від 16.09.2014. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.
6. Гаврилов Э.П. Право интеллектуальной собственности Российской Федерации: законодательство и доктрина. *Очерки права интеллектуальной собственности* : сборник статей / отв. ред. И.В. Спасибо-Фатева. Харьков : Право, 2018. С. 193–200.
7. Комзюк Л.Т. Система інтелектуальних прав (деякі «дисидентські» роздуми de lege ferenda). *Система права інтелектуальної власності у порівняльному контексті* : матеріали Міжнародної наукової конференції (м. Київ, 14 травня 2021 р.) / за заг. ред. А.О. Кодинця, Л.Т. Комзюка. Київ, 2021. С. 65–75.
8. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
9. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 18, 19–20, 21–22. Ст. 144.
10. Козлова О.О. Комерційні (фірмові) найменування: основні правові питання. *Правова охорона комерційних позначень в Україні: проблеми теорії і практики* : збірник наук. статей / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка, Ю.Л. Бошицького. Київ : Юридична думка, 2006. С. 260–299.
11. Кривошеїна І.В. Фірмове найменування: регулювання та правова охорона за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2007. 20 с.
12. Іщук С.І. Право інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ : НДІ прив. права та п-ва АПРн України, 2009. 19 с.
13. Кодинець А.О. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг у цивільному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2006. 20 с.
14. Ярошевська Т.В. Проблеми охорони прав промислової власності в Україні : монографія. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2020. 372 с.
15. Постанова КГС ВС від 11.02.2020 у справі № 904/2826/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87559717>.
16. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: постанова пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 № 12. *Вісник господарського судочинства*. 2012. № 6. С. 57–68.
17. Постанова КГС ВС від 19.01.2021 у справі № 922/166/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94362389>.
18. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ : Вид. дім «АртЕк», 2020. 128 с.
19. Галянтьч М.К. Захист прав на засоби індивідуалізації виробників товарів і послуг цивільно-, кримінально-, адміністративно-правовими засобами (про систему та взаємодію). *Другі цивілістичні читання з питань права інтелектуальної власності, присвячені пам'яті О.А. Підпригори* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2009. С. 71–83.
20. Кривошеїна І.В. Коммерческое наименование: правовое регулирование. *Альманах цивилистики* : сборник статей / под ред. Р. А. Майданика. Вып. 2. Київ : Алерта ; КНТ; ЦУЛ, 2009. С. 189–197.
21. Кузнєцова Н.С., Кохановська О.В. Найменування юридичної особи та комерційне (фірмове) найменування: проблема співвідношення, регулювання і захисту. *Правова охорона комерційних позначень в Україні: проблеми теорії і практики* : збірник наук. статей / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка, Ю.Л. Бошицького. Київ : Юридична думка, 2006. С. 446–459.
22. Борисова В.І. До проблеми співвідношення понять «найменування», «комерційне (фірмове) найменування» і «комерційне найменування» юридичної особи. *Другі цивілістичні читання з питань права інтелектуальної власності, присвячені пам'яті О.А. Підпригори* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2009. С. 55–64.
23. Кодинець А.О. Теоретичні питання виникнення суб'єктивних прав на засоби індивідуалізації в цивільному праві України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Юридичні науки»*. 2005. Вип. 63–64. С. 48–52.
24. Басай О.В. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків у сфері інтелектуальної власності (проблеми теорії) : дис. ... докт. юрид. наук. Одеса, 2015. 458 с.